

12. prístup k NCH/NL

(výhodisko – prvá zastávka NCh s uvedením najbližšej obce, s možnosťou prístupu, spôsob dopravy)

Autobusová zastávka Donovaly

13. parametre NCH

dĺžka v km: 11,5 km

prevýšenie: min. nadm. výška 926 m.n.m., max. 1090 m.n.m.

čas potrebný na prehliadku: 3 – 4 hod

14. počet zastávok 11

15. technické vybavenie

prístrešky

lavičky

iné – vymenovať panely textovo - grafické

} v rámci TZCH

16. súčasný technický stav

vyhovujúci

nevyhovujúci ⁶⁾ _____

17. návrh opatrení

a finančných prostriedkov

asanácia

rekonštrukcia

údržba panelov

úprava okolia

18. textový sprievodca

názov, rok vydania/reedície

Nebol vydaný

text v slov. j.

inojazyčný aký _____

inojazyčné summary aké _____

19. náročnosť terénu

nenáročný

stredne namáhavý

namáhavý

⁶⁾ uveďte prečo

20. uzatvorenie NCH v termíne od do

21. iné informácie ⁷⁾

Súčasť zelenej TZT č. 5429 Donovaly – Špania Dolina vhodný v zime na bežky, v lete pre horský bicykel

⁷⁾ napr. uviesť: či je súčasť značkového turistického chodníka,
či je chodník prístupný v zimnom období na bežkách,
použitý materiál na výrobu panelov

Prílohy evidenčnej karty náučného chodníka/lokality tvoria:

1. popis zastávok (pokiaľ nebol vydaný sprievodca po NCH/NL s podrobnejším popisom)
2. situačná mapka v M 1 : 50 000

1. panel je na Donovaloch, kde sa putovanie začína na hlavnom rázcestí. Informuje nás o význame náučného chodníka s obrázkom o lesných a lúčnych spoločenstvách Donoval a najbližšieho okolia.

2. panel - „[Donovaly](#) a okolie" je pri asfaltovej ceste na výhl'adovom, širokom lúčnom sedle, tesne pod rázcestím do osád Polianka a Buly. Panoramatický obraz panela zobrazuje Donovaly s vencom vysokohorských holí od Zvolena (1402m) po masív [Prašivej](#), s jeho najvyšším vrcholom Veľkou Chochuľou (1753m). Niekoľkými vetami charakterizuje Donovaly a ich miestne časti - osady ako lokalitu s bohatou históriou, dnes významné stredisko cestovného ruchu, a krajinársky hodnotný vstup do Národného parku Nízke Tatry.

3. panel - „Osada Bully" je osadený na začiatku tejto voľakedy uhliarskej osady, vedľa zvyškov domca, v ktorom fašisti r. 1944 postrieliťali viacero ľudí. V skratke informuje o živote osadníkov. Na obrázkoch sú znázornené veci, s ktorými tunajší osadníci žili - drevorubačská a uhliarska koliba, uhliarsky milier, fragmenty prírodnín - borievka, halúzka buka, jedle, smrekovca, hříby. Hoci dnes prevažne chalupárska, zachováva si osada Bully charakteristický ráz s pôvodnými prvkami ľudovej architektúry.

4. panel - „Využitie vody" je na rázcestí žltej a zelenej značky, nad oplotením záchytu prameňa Pri javore pre donovalský vodovod. Zobrazuje význam pitnej vody, aj vody ako zdroja energie. Obrazové stvárnenie sústavy akumuláčnych nádrží na Starohorskom potoku v Motyčkách, v Jelenci a ich využitie pre elektrárne v Jelenci a Starých Horách pod hrebeňom Bukovca, Krčahov a Jelenskej skaly dotvára stručnú textovú informáciu.

5. panel - „Veľká Fatra" je na pasienkoch, na západ pod výraznou kótou Hrubý vrch (1169m), odkiaľ je nevšedný výhl'ad na Veľkú Fatru. Podľa panoramatického zobrazenia na paneli môžeme určiť jednotlivé vrcholy od Kráľovej studne po Čierny kameň, ale aj dôsledky prílišného odlesňovania v minulosti. Rozsiahle odlesňovanie, znižovanie hornej hranice lesa vytvára priaznivé podmienky pre vznik pôdnej erózie a tvorbu lavín v zimnom období.

6. panel - „Ovčiarstvo“ je osadený na pastvinách Jačmeniska, v blízkosti murovaného objektu salaša. Zobrazuje význam chovu oviec, ako sa vyrábala syr, získavala vlna, význam košarovania na oběh dusíka v prírode a upozorňuje na vzácnu kvetenu okolia. Rozumné využívanie trvalých trávnych porastov podporuje udržiavanie biodiverzity rozsiahlych lúčnych plôch, ináč neprístupných. Ich spásanie ovcami je najhodnotnejším spôsobom ich obhospodarovania a zúrodňovania. Samozrejme pri dodržiavaní maximálnej úživnosti lokality a správnom košarovaní a prehánaní oviec. Pravidelné prekladanie košára zabráni zvýšeniu koncentrácie dusíka v pôde, kde potom nastupujú nitrofilné rastliny, buriny ako napr. žihľavy, štiavy a mrlíky. Prehánane oviec vo väčšom množstve po tej istej trase spôsobuje v oblastiach s málo odolnou pôdou devastáciu pôdneho krytu a v svahovitom teréne vznik typických tzv. prítí, ktoré však podporujú vznik erózie. Odbočením na východ, lúkami popod Hrubý vrch, napokon po žltej značke môžeme za 3/4 hodinu navštíviť národnú kultúrnu pamiatku [Kalište](#).

Keď sledujeme ďalej zelenú značku a označenie náučného chodníka, pod vrchom Krčahy na polceste k Šachtičke, už v lesnej časti chodníka, nájdeme **7. panel** - „Význam lesov“. Poučí nás, ako sa má v lese správne hospodáriť, aké dôsledky pre človeka a prírodu má nesprávne, príliš intenzívne využívanie lesného hospodárstva. Veď produkčná funkcia lesov, ich exploatácia ako zdroja drevnej hmoty je len jednou z položiek posudzovania obrovského významu lesných komplexov ako pôdoochrannej, hydroretenčnej, klimatickej, zdravotnej a v neposlednom rade aj rekreačnej zložky životného prostredia. Negatívne účinky príliš intenzívneho využívania lesa zobrazuje nákras na paneli.

8. panel - „Špaňodolinský vodovod“ nás privíta na svahovej horskej lúčke Izbica, už pod Jelenskou skalou. Tu sú viditeľné pozostatky akvaduktu, múr, po ktorom bola vedená trasa historického bankského vodovodu budovaného postupne v rokoch 1561 až 1907. Panel znázorňuje celú trasu vodovodu, spod Prašivej, okolo masívu Kozieho chrbta, ponad osady Bully a Bukovec, okolo Jelenskej skaly až k bankským dielam na Španej Doline. Spolu s prípojkami mal dĺžku približne 35 km.

9. panel - „Baníctvo“ je na rázcestí žltej značky do obce Baláže. Opisuje históriu, vývoj, význam, techniku baníctva a bankských strojov tohto regiónu. Geologická stavba tejto časti Starohorských vrchov podnietila v stredoveku mohutný rozmach ťažby rúd bohatých na striebro a meď, hlavne v strediskách [Staré Hory](#), Richtárová, Piesky a [Špania Dolina](#). Priemyselná ťažba v 60.-80. rokoch nášho storočia znamenala už len zhodnotenie vyčerpaných ložísk modernými dobývacími metódami. Schématicky sú zobrazené bankské diela, šachty, štólne v stave z roku 1870. Na farebných kresbách sú znázornené niektoré druhy vtáctva, vyskytujúce sa v lesných komplexoch Starohorských vrchov.

10. panel - „Staré Hory“ nájdeme na rovnom chrbte Ťapušky už neďaleko cieľa - Šachtičky. Zoznamuje nás s hlavným hrebeňom [Starohorských vrchov](#), s centrom vrchov - Starými Horami a významnými vrcholmi a hrebeňmi západnej časti pohoria Nízkyh Tatier. Dopĺňa ho obraz regiónu z nadhľadu, pod ním prierez horninami medzi Korytnickou a Sopotnickou dolinou. Na geologickom profile sú farebne rozlíšené horniny a geologické zlomy. Živú zložku prírodného prostredia reprezentujú kresby cicavcov.

11. panel - „Špania Dolina“ je ukončením náučného chodníka v sedle Šachtička. Táto lokalita s Panským dielom je významným rekreačno-športovým letným a zimným zázemím Banskej bystrice. Panel znázorňuje hrebene a vrcholy regiónu, osídlenia, v centre s baníckou obcou Špania Dolina, turistické značené trasy, lyžiarske vleky s prístupovými komunikáciami.